

единството, цѣлесъобразността и необходимата зависимост въ всичкитѣ явления на свѣта, койго съществува, както доста опрѣдѣлено са е изразилъ Стерлингъ, само «въ разума, благодарение на разума и за разума». Качеството на духа, което на подбужда да издирваме това единство въ веригата на нѣщата, е наречено, отъ френолозитѣ, *чувство причинно*; понеже причината на нѣщата, споредъ народното разбиране, е само тѣзи точка въ необходимата послѣдова^{телна} ~~телна~~ ^{въ} ~~отъ~~ Бога създаденнитѣ сили, която прѣдшествува непосредствено на самата вещь. На-да-ли има много такива ограничени и повърхностни хора, които биха са доволствovali, споредъ обикновението, съ знанието на съвършено необясненнитѣ фактове; на противъ, ежедневиия опитъ, ни показва, че болшинството на хората, то е и дѣло, прибѣгватъ къмъ пѣргави заключения за причината на този или онзи фактъ, само за да не го оставятъ безъ никакво обяснение. Не Служи ли това като явно доказателство на това, че издирванието на причинитѣ съставя характеристическа черта на веѣкой здравъ духомъ чловѣкъ? — Младежитѣ трѣба прѣимущественно да са прѣдпазватъ отъ погрѣшка, която произхожда отъ повърхностното отношение къмъ работата, именно тѣзи погрѣшка — да приематъ *случайното* слѣдствие или обстоятелство за реална (практична) причина. Разбира са, лесно е да са разбере, че изобилнитѣ дъждове на западния брѣгъ на Англия са извикватъ отъ съѣдството на Атлантическия океанъ; също тѣй не е особено трудно да са разумѣе, по кой начинъ доволно мекитѣ зими въ ~~обѣта~~ ^{обѣта} сравнително съ тѣзи въ Единбургъ или Ебердинъ са причиняватъ отъ широкия протокъ на топла вода изъ Мексиканския заливъ. Но въ *крѣга на нравствеността и политиката*, гдѣто по голѣмата частъ фактове сж много по сложни, и при това страститѣ играятъ обикновенно значителна роль, ний са натъкваме постоянно на примѣри на разсѣждението, което приема причинната свръзка на фактоветѣ, положени за основание, безъ никаква провѣрка. Азъ единъ пѣтъ слушахъ политическата